

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ ЯПОНІЇ**PECULIARITIES OF THE STRUCTURE AND FUNCTIONING
OF THE JUDICIAL SYSTEM OF JAPAN**

Овсяннікова О.О., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінального процесу

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Дмитрук М.П., студентка II курсу міжнародно-правового факультету

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена аналізу особливостей побудови та функціонування судової системи Японії. Японія, зі своєю багатю культурою і історією, відзначається рядом особливостей у своїй судовій системі, які роблять її відмінною від багатьох інших країн. Досліджуються різні рівні ієрархічної судової системи Японії, що включає суд першої інстанції та два рівні апеляції. У рамках цієї системи існують п'ять видів судів, включаючи суди спрощеного провадження, окружні та сімейні суди, а також вищі суди та Верховний суд.

В рамках статті аналізуються також статус суддів в Японії, зокрема, вимоги до суддів Верховного Суду та судів нижчих інстанцій, особливості їх призначення на посаду та повноваження, а також розглядається статус інших працівників судової галузі, таких, як посадових осіб з судових досліджень, секретарів судових засідань, слідчих сімейного суду, судових виконавців та інших. Наголошується на існуванні в Японії незалежних комітетів для розслідування кримінальних справ. Крім того, досліджується статус адвокатів та прокурорів в Японії.

Також в статті досліджуються питання активної участі громадян в судовому процесі. Японська судова система надає різні форми та можливості участі громадян у судових справах, що сприяє підвищенню відкритості та довіри до системи. До таких форм, зокрема, відносять систему «сайбан-ін» (непрофесійних суддів), яка включає громадян, що разом з професійними суддями вирішують судові справи.

Аналізується також широке застосування примирливих комісій в Японії. Примирливі комісії є ефективним інструментом для вирішення цивільних і побутових спорів, вони допомагають розглядати справи в позасудовому порядку.

Наголошується на важливості вивчення досвіду Японії у галузі розбудови судової влади та можливості його застосування в інших країнах, таких як Україна, для поліпшення функціонування судів і забезпечення справедливого доступу до правосуддя. У статті порушуються питання, які можуть стимулювати обговорення щодо подальшого розвитку судових систем у світі з огляду на найкращі практики та інновації.

Ключові слова: судова система, Японія, суд, сайбан-ін, примирні комісії, участь громадян у судовому процесі, суддя.

The article analyzes the peculiarities of the structure and functioning of the judicial system of Japan. Japan, with its rich culture and history, has a number of features in its judicial system that make it different from many other countries. The different levels of Japan's hierarchical judicial system, which includes a trial court and two levels of appeal, are examined. Within this system, there are five types of courts, including summary courts, district and family courts, as well as high courts and the Supreme Court.

The article also analyzes the status of judges in Japan, in particular, the requirements for judges of the Supreme Court and lower courts, the peculiarities of their appointment and powers, and also considers the status of other judicial officers, such as court research officers, court reporters, family court investigators, bailiffs and others. The author emphasizes the existence of independent committees in Japan to investigate criminal cases. In addition, the status of lawyers and prosecutors in Japan is analyzed.

The article also examines the issues of active participation of citizens in the judicial process. The Japanese judicial system provides various forms and opportunities for citizen participation in court cases, which contributes to increased openness and trust in the system. These forms include, in particular, the system of "saiban-in" (lay judges), which includes citizens who, together with professional judges, decide court cases.

The authors also analyze the widespread use of conciliation commissions in Japan. Conciliation commissions are an effective tool for resolving civil and domestic disputes, and they help to resolve cases out of court.

The authors emphasize the importance of studying Japan's experience in judicial development and the possibility of its application in other countries, such as Ukraine, to improve the functioning of courts and ensure fair access to justice. The article raises issues that may stimulate discussions on the further development of judicial systems in the world in terms of best practices and innovations.

Key words: judicial system, Japan, court, saiban-in, conciliation commissions, citizen participation in the judicial process, judge.

Актуальність дослідження. Сучасне суспільство вимагає ефективної та справедливої судової системи, яка гарантує захист прав та справедливості для всіх громадян. Судова система кожної країни має свої особливості та підходить до забезпечення доступу до правосуддя. Однією з країн, яка відзначається своєю унікальною судовою системою, є Японія, яка віддзеркалює традиції та культурні особливості країни. У той же час, вона активно адаптується до нових реалій і впливу глобальних процесів. Її судова система має численні особливості, які роблять її цікавою темою для дослідження та аналізу. У науковій статті буде розглянуто різноманітні аспекти судової системи Японії, включаючи унікальну систему сайбан-ін, функціонування примирливих комісій, особливості призначення та повноважень суддів, а також роль адвокатури та прокуратури. Актуальність цього дослідження посилюється та підкреслюється змінами у японській судовій системі, спрямованими на покращення доступності, ефективності та незалежності юстиції.

Отже, це свідчить про актуальність подальших наукових досліджень в цій галузі, оскільки поглиблений аналіз

та розуміння судової системи Японії може бути корисним для українських правознавців, юристів та законодавців. Надалі, зростаючий інтерес до японської судової системи може призвести до збагачення наукового спадку та обміну досвідом між Україною та Японією у сфері права і юстиції.

Аналіз досліджень і публікацій. Варто відзначити роботи таких японських науковців як: Кодзі Саго, Кайо Мінаміно, Кафухіро Тані, Кенічі Баба, Кен Такешіта, Акио Коморіда та інші. Серед українських дослідників можна відзначити: Л. В. Бугайчук, А. О. Алексеєва, І. Є. Туркіна, Ю. Ю. Боброва та інших.

Метою дослідження є вивчення особливостей побудови та функціонування судової системи Японії з метою розкриття її унікальних рис у порівнянні з іншими країнами. Дослідження також має на меті визначити роль судової системи в японському суспільстві та правовій системі країни загалом. Отримані в ході дослідження результати допоможуть поглибити наше розуміння цієї системи та розкрити її роль у формуванні суспільства та правосуддя у країні.

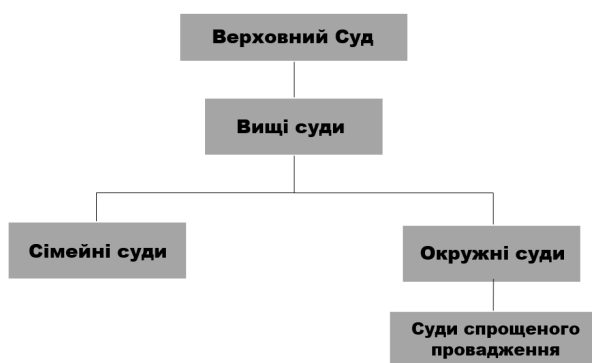
Виклад основного матеріалу. Японія є двопалатною унітарною державою. Основою її правової системи є чинна Конституція, яка була прийнята 3 листопада 1946 року і набула чинності 3 травня 1947 року. Три ключові статті, які мають особливе значення для судової системи Японії закріплюють, що законодавчою владою наділяється Сейм, на Кабінет Міністрів покладені повноваження виконавчої влади, а судова влада належить повністю Верховному суду і судам нижчих інстанцій [1]. Ці конституційні положення утворюють урядову структуру в Японії, яка заснована на розподілі влади, та забезпечують систему стримувань і протизваг між трьома гілками влади.

Після Другої світової війни Конституція Японії 1947 року була розроблена з метою відображення зобов'язань країни запроваджувати демократичні принципи, що впливають із умов її капітуляції. Результатом історії Японії є її правова система, де корінні традиції залишаються впливовими у деяких сферах, але загалом її можна охарактеризувати як систему цивільного права, сформовану на основі європейських правових моделей, зокрема правових систем Німеччини та Франції. В окремих галузях права також відчутний вплив американського права, який став помітним під час та після окупації союзниками.

Судовій системі Японії притаманна ієрархічність. Верховний суд Японії є найвищою судовою інстанцією, створеною відповідно до Конституції, і як головний судовий орган він знаходиться на вершині судової ієрархії Японії. Система судів нижчого рівня в Японії була запроваджена Законом про суди, який був прийнятий Сеймом 16 квітня 1947 року. Цей закон визначає основну структуру судової ієрархії, а саме включає вищі суди, окружні суди, сімейні суди і суди спрощеного провадження. Судова система в Японії ґрунтується на принципі "трьох рівнів", що включає суд першої інстанції та два рівні апеляції. У рамках цієї системи існують п'ять видів судів, включаючи суди спрощеного провадження, окружні та сімейні суди, а також вищі суди та Верховний суд [2].

Приблизну ілюстрацію японської судової системи наведено в таблиці нижче.

СУДОВА СИСТЕМА ЯПОНІЇ

Зважаючи на наведену ієрархічну структуру японської судової системи, важливо розглянути кожен її рівень докладніше, щоб зрозуміти функції та завдання окремого рівня в контексті загального судового процесу та забезпечення здійснення правосуддя.

Найвищою судовою інстанцією є *Верховний Суд*. Незважаючи на наявність повноважень здійснювати судовий контроль, Верховний суд не має компетенції розглядати питання щодо конституційності закону окремо від конкретної справи. Оскільки Верховний Суд є апеляційною інстанцією, він має право виносити рішення лише в контексті конкретного судового спору. Варто відмітити,

що саме він наділений первинною та остаточною юрисдикцією у справах, що пов'язані з імпідментом членів Національного органу з питань вищого корпусу державної служби. Верховний суд розглядає остаточні апеляції у таких випадках:

- апеляція може бути подана стосовно рішень, прийнятих вищим судом, як першою або другою інстанцією у кримінальних, адміністративних та цивільних справах;
- існує можливість подати пряму апеляцію на рішення, прийняте окружним судом або сімейним судом на першому рівні, а також на рішення, ухвалені судом спрощеного провадження у кримінальних справах;
- у випадку особливих обставин, апеляція може бути передана із Вищого суду до Верховного суду Японії;
- винесення спеціальної апеляції до Верховного Суду можливе у випадках, коли рішення Вищого суду, який діє як суд останньої інстанції у цивільних справах, супроводжується неправильним тлумаченням Конституції або іншим порушенням Конституції;
- важливо відзначити, що Генеральний прокурор може подати апеляцію на остаточне та обов'язкове до виконання судові рішення у кримінальних справах.

Щодо підстав оскарження рішення до Верховного Суду, то основні з них можемо узагальнити так: у цивільних і адміністративних справах – це порушення Конституції та судами нижчих інстанцій – серйозні порушення процесуальних законів. Верховний Суд також може розглядати за заявою справи, в яких, на його думку, існують серйозні проблеми з тлумаченням законодавства. У кримінальних справах допускається оскарження на підставі порушення Конституції, помилкове тлумачення Конституції, також у випадку конфлікту із прецедентом. Варто зауважити, що у цивільних і адміністративних справах суд наділений повноваженнями розглянути апеляцію, якщо на його думку це є важливим у зв'язку з питаннями тлумачення законів і підзаконних нормативних актів.

Важливо також розглянути склад Верховного Суду. Він складається з головного судді та чотирнадцяти суддів. Верховний Суд поділяється на три малі колегії, і більшість апеляційних справ розглядається однією з цих колегій. Для розгляду справи в малій колегії необхідна присутність трьох суддів. У випадках, коли апеляція стосується суттєвих питань тлумачення Конституції, справу розглядає Велика палата, до складу якої входять Голова Верховного Суду та всі чотирнадцять суддів. Для розгляду справи Великою палатою необхідна присутність щонайменше дев'яти суддів.

Вищі суди Японії розташовані у восьми великих містах, а саме: Токіо, Фукуока, Осака, Хіросіма, Нагоя, Саппоро, Сендай і Такамацу. Деякі з вищих судів також мають відділення або філії, загалом їх шість. Варто сказати, що у 2005 р. як спеціалізована філія Вищого суду Токіо був створений Вищий суд з питань інтелектуальної власності.

Загалом, вищі суди мають компетенцію розглядати апеляції стосовно рішень окружних судів, сімейних судів та судів спрощеного провадження. Проте важливо відзначити, що процедура оскарження рішень судів спрощеного провадження в першій інстанції різниться для цивільних і кримінальних справ. У кримінальних справах апеляція може бути подана напряму до вищого суду, а у цивільних справах на рішення суду спрощеного провадження апеляція в першу чергу подається до окружного суду, а потім передається до вищого суду. Згідно Закону про судоустрій, вищий суд наділений спеціальними повноваженнями у деяких видах справ. Зокрема, він виступає як суд першої інстанції в адміністративних справах, які стосуються виборів, у кримінальних справах, що пов'язані із повстаннями, і також у справах щодо скасування рішення квазісудового органу. Окрім цього, Вищий суд з питань інтелектуальної власності наділений виключними повноваженнями розглядати апеляції на рішення окружних судів у справах,

що пов'язані із технологічними позовами, патентами, правами на використання компонування напівпровідникових інтегральних схем, правами на корисні моделі чи правами авторів на комп'ютерні програми). Щодо складу, то справи у Вищому суді розглядаються колегією з трьох суддів. У справах, що стосуються національної безпеки, як, наприклад, державна зрада, їх кількість становить п'ять. Кандидатура на посаду Голови Вищого суду висувається Верховним судом, а призначається Кабінетом міністрів строком на десять років. Також по закінченню 10 років суддя може бути призначений повторно.

Окружні суди знаходяться у 50 містах, представляючи по одному у кожній префектурі. Хоккайдо є винятком, що поділений на чотири райони. Зазвичай, вони функціонують як суди першої інстанції, окрім справ, що належать до юрисдикції інших видів судів. Головним суддею окружного суду, як правило, є один суддя, але в окремих ситуаціях колегія судів може вирішити розглядати справу у складі з трьох суддів. Наприклад, коли йдеться про розгляд справ, пов'язаних із злочинами, за які передбачена смертна кара або позбавлення волі з виправними роботами, або у разі, коли мінімальний строк покарання становить один рік чи більше, включаючи довічне ув'язнення. Також до колегіального розгляду відповідно до законодавства Японії підпадають апеляції стосовно рішень та вироків судів спрощеного провадження, а також рішення і накази, і деякі інші справи.

Сімейні суди розташовані там, де і окружні суди та їхні відділення (філії). Засновані 1 січня 1949 року, сімейні суди були створені з метою захисту сімейного миру та забезпеченню правильного виховання неповнолітніх. Вони наділені виключними повноваженням у справах, пов'язаних з регулюванням сімейних відносин і правопорушеннями неповнолітніх. Вживані заходи щодо неповнолітніх спрямовані на корекцію поведінки та виховання, а не носять каральний характер. Справи, які відносяться до сімейних правовідносин, включають у себе розгляд конфліктів між чоловіком і жінкою, батьками та дітьми, родичами, а також справи про спадщину. В сімейних судах розглядаються два основних типи справ: ті, що закінчуються винесенням судового рішення, та ті, що завершуються примиренням в закритому судовому засіданні [8]. Справи, які розглядаються сімейними судами, можуть розглядатися суддею одноособово або колегією із трьох суддів, які приймають рішення на підставі звітів, підготовлених слідчими сімейних судів, а також медичних діагнозів, складених лікарями з психіатричною експертизою.

Крім того, сімейні суди наділені компетенцією у справах щодо особистого статусу, які розглядаються відкрито перед громадськістю, на відміну від інших справ. Також, згідно з Конвенцією про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей, Сімейні суди Токіо та Осаки розглядають справи щодо повернення дітей на підставі Закону про виконання цієї конвенції, який набув чинності з 1 квітня 2014 року.

Суди спрощеного провадження є найбільш поширеними та доступними для громадян в Японії. Вони розглядають цивільні справи, де сума позову не повинна перевищувати 1 400 000 ієн, а також кримінальні справи про злочини, за які передбачається покарання у вигляді штрафу або менш суворі покарання. Однак в особливих випадках може бути призначено позбавлення волі з виправними роботами на строк не більше трьох років. Якщо суд спрощеного провадження вважає за доцільне призначити покарання у вигляді позбавлення волі з виправними роботами на строк більше трьох років, справа передається до окружного суду. Важливо також відзначити, що справи в суді спрощеного провадження розглядаються завжди тільки одним суддею.

Невід'ємною частиною судової системи є *судді*. Вони відіграють визначальну роль у функціонуванні судової

системи кожної країни. Для кращого розуміння їхнього статусу, повноважень і обов'язків у Японії, давайте розглянемо їхню роль у судовому процесі та місце у системі правосуддя. Як встановлено у Конституції, судді є незалежними у виконанні своїх обов'язків і зобов'язані дотримуватися лише Конституції та законів [1]. Суддя може бути усунутий з посади лише шляхом публічного імпічменту, за умови, що він не визнаний у судовому порядку недієздатним до виконання службових обов'язків. Усі судді призначаються на посади терміном 10 років і можуть також бути призначені повторно [5, с. 106].

Голову Верховного Суду, що знаходиться на рівні з Прем'єр-міністром в урядовій ієрархії, призначає Імператор за рекомендацією Кабінету Міністрів. Інші судді, які мають рівень аналогічний міністрам Кабінету Міністрів, також призначаються Кабінетом Міністрів і отримують підтвердження від Імператора. Судді Верховного суду не обов'язково повинні мати професійний досвід у суддівській сфері, але принаймні десять із них мають бути обраними серед суддів, прокурорів, адвокатів, або професорів чи доцентів права в університетах. Після їх призначення, судді Верховного суду підлягають перевірці громадськістю на перших загальних виборах членів Палати представників, і ця перевірка повторюється кожні десять років. Якщо більшість виборців проголосує за звільнення судді, то він автоматично припиняє виконувати свої обов'язки і звільняється з посади [5, с. 106]. Однак, на практиці, за уся історію функціонування цієї процедури таких випадків не було. Судді Верховного суду виходять у відставку при досягненні 70-річного віку.

Судді нижчих інстанцій включають у себе суддів вищих судів, суддів окружних і сімейних судів, помічників суддів і суддів судів спрощеного провадження. Вони отримують призначення від Кабінету Міністрів на підставі списків кандидатів, які рекомендує Верховний Суд. Голову вищого суду затверджує Імператор. Зазвичай, більшість суддів судів нижчих інстанцій, крім суддів судів спрощеного провадження, розпочинають свою професійну кар'єру, займаючи посаду помічника судді за призначенням Кабінету Міністрів. Помічники суддів відбираються серед осіб, які успішно склали Національний адвокатський іспит, також пройшли річне стажування в Науково-дослідному юридичному інституті, і в результаті склали випускний кваліфікаційний іспит. Ці судді у віці 65 років виходять у відставку. Під час судових процесів помічники суддів можуть бути присутні, але повноважень ухвалювати рішення одноособово не мають. Вони мають право засідати лише як частина колегії, що складається з трьох суддів. Однак, у деяких ситуаціях, помічника може призначити Верховний суд для розгляду справи колегією, що складається із одного судді, якщо він має стаж роботи у галузі права не менше п'яти років [6].

Судді обираються із числа осіб, які мають значний професійний досвід, включаючи помічників суддів, прокурорів, адвокатів та професорів права з десятирічним стажем роботи у відповідній галузі. Судді спрощеного судочинства можуть бути призначені різними шляхами: особи, які мають досвід роботи як голови вищих судів, суддів, або в сфері юридичної практики протягом трьох або більше років у ролі помічників суддів, прокурорів або адвокатів, можуть бути призначені Кабінетом Міністрів; обдаровані особи, які не обов'язково мають професійну юридичну кар'єру, але мають значний досвід судової практики або наукового досвіду, необхідного для виконання обов'язків судді спрощеного провадження, можуть бути призначені через відбір, який проводиться Конкурсною комісією з відбору суддів спрощеного провадження. Ці судді виходять у відставку у віці 70 років. Також важливо відзначити існування так званих «примирителів», які працюють за сумісництвом і наділені повними повноваженнями, як і судді, у вирішенні цивільних та сімейних

справ через примирні процедури. Ці примирителі признаються серед адвокатів, які мають не менше п'яти років практичного досвіду в галузі права.

Але окрім суддів, до працівників апарату суду належать також посадові особи з судових досліджень, секретарі судових засідань, слідчі сімейного суду, судові виконавці та інші. Посадові особи з судових досліджень мають повноваження проводити аналіз процедур та рішень в конкретних справах згідно з вказівками верховних суддів або суддів нижчих інстанцій. Ці фахівці обираються серед спеціалістів у галузі інтелектуальної власності, експертів у інших спеціалізованих галузях та юристів. Щодо секретарів судових засідань, то вони є кваліфікованими судовими експертами з юридичною освітою. Вони відповідають за належну підготовку та організацію судових засідань та ведення детальних судових протоколів. Вони також надають допомогу суддям у аналізі законів, наказів та судових прецедентів. Слідчі сімейного суду відповідають за розслідування фактів і координацію міжособистісних відносин. Після завершення розслідувань вони подають звіти судді, для забезпечення прийняття правильних рішень у справах, пов'язаних із сімейними конфліктами, справах про повернення дитини відповідно до Закону про виконання Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей, а також справах, пов'язаних із особистим статусом та неповнолітніми. Вони є спеціалістами у галузі поведінкових наук, включаючи психологію, соціологію та педагогіку. Судові виконавці забезпечують виконання цивільних рішень і проводять розслідування, а саме стосовно нерухомого майна, яке може бути продане на аукціонах в рамках процедури примусового продажу, яку ініціюють суди.

Ці працівники суду, разом із суддями, є ключовими учасниками судової системи, і їхня спільна праця спрямована на забезпечення справедливості, дотримання закону та виконання судових рішень. Вони є спеціалістами з різноманітних сфер судової діяльності і виконують різні функції, спрямовані на забезпечення правосуддя та ефективного функціонування судових процесів.

Окрім того, невід'ємними частинами судової системи є адвокати і прокурори, їхні ролі немов би взаємодоповнюють одна одну. Вони спільно забезпечують справедливість та збалансованість у судових процесах, а також гарантують дотримання прав та інтересів всіх учасників судових справ.

В Японії прокурори мають відповідати тим же кваліфікаційним вимогам, що й помічники суддів, і належать до системи довічного найму. Вони володіють виключним правом ініціювати кримінальне переслідування і перебувають під загальним наглядом і контролем Міністра юстиції. Проте важливо зазначити, що міністр юстиції може надавати вказівки Генеральному прокурору стосовно будь-якої конкретної справи. Прокурори є державними службовцями, які виступають в ролі представників держави в судах, маючи за мету забезпечення справедливого застосування закону і контроль за виконанням судових рішень.

Адвокати в Японії відіграють важливу роль у судових процесах, виступаючи як представники сторін у цивільних справах або як захисники у кримінальних справах. Для отримання статусу адвоката вони повинні пройти серйозний процес кваліфікації, який включає в себе складання Національного адвокатського іспиту, стажування в Навчально-науковому інституті права та складання випускного кваліфікаційного іспиту. Після успішного завершення цих кроків, вони реєструються в одній з місцевих асоціацій адвокатів як адвокати. Це надає їм право вести справи в будь-якому суді Японії. Кожен адвокат належить до місцевої асоціації адвокатів, яка охоплює певну юрисдикцію окружного суду, і одночасно до Японської федерації асоціацій адвокатів, яка є об'єднуючою

організацією для місцевих асоціацій адвокатів та адвокатів, що не є членами асоціацій. Така система регулює і забезпечує професійну діяльність адвокатів у Японії.

Однією з особливостей Японії є система участі громадян у судовому процесі, яка глибоко вкорінена в японську судову практику. Вона надає громадянам можливість брати участь безпосередньо у судових справах і впливати на судові рішення.

Активна участь громадян у судовому процесі є ключовою концепцією судових реформ в Японії у 21 столітті. Ця практика дозволяє громадянам впливати на прийняття судових рішень та враховувати їхні погляди та пропозиції щодо удосконалення роботи судів. Така публічна участь поглиблює розуміння громадянами судової системи та зміцнює довіру до неї [3]. Це створює міцний демократичний фундамент країни як правової держави. Перед початком судових реформ в Японії існували різні системи, що дозволяли громадянам брати активну участь у судових процесах як примирних комісарів, судових комісарів, радників та членів комітетів з питань розслідування та обвинувачення. Реформи в Японії призвели до запровадження системи «сайбан-ін» (непрофесійних суддів), введення нової системи технічних радників, розширення повноважень примирних комісарів, судових комісарів, радників та комітетів з розслідування кримінальних справ. Ці реформи сприяли більш широкій публічній участі в правосудді, зробивши судову систему більш відкритою, прозорою та доступною для громадян.

Система «сайбан-ін» (народних засідателів) була впроваджена в Японії 21 травня 2009 року. Особи, що мають право бути сайбан-ін – це громадяни Японії, які досягли 20 річного віку. Вони обираються поміж зареєстрованих у списку виборців на виборах до Палати представників. Сайбан-іни беруть участь у кримінальних процесах в окружних судах, а саме розглядають серйозні справи, які пов'язані зі злочинами, за які передбачається покарання у вигляді смертної кари або довічного ув'язнення, і також із злочинами, що призвели до смерті жертви внаслідок умисних злочинних дій. Колегія складається із шести «сайбан-інів» і трьох професійних суддів. Вирішуючи, чи обвинувачений винний, та встановлюючи покарання, дев'ять членів колегії голосує більшістю голосів [9]. Думка більшості сайбан-інів не може служити самостійною підставою для винесення обвинувального вироку, а має бути підтримана принаймні одним професійним суддею. Щонайменше один професійний суддя також має підтримати вирок, який приймається колегією. Тобто вирок повинен бути прийнятий як «сайбан-інами», так і професійними суддями, щоб бути законним.

Японська система «сайбан-ін» схожа до системи участі громадян, яка діє в Німеччині, Франції та інших країнах, оскільки в обох системах до складу колегії входять як судді, так і «сайбан-ін». Проте відмінність полягає в тому, що в системі «сайбан-ін» вони спільно встановлюють факти та виносять вироки, в той час як питання правової інтерпретації залишаються під юрисдикцією лише суддів. Ця особливість відрізняє систему «сайбан-ін» від інших систем участі громадян, які діють у Німеччині, Франції та інших країнах. З іншого боку, система «сайбан-ін» використовує метод випадкового відбору громадян із списку виборців для кожної окремої справи, що подібно до системи присяжних, існуючої у США та інших країнах. Але необхідно зауважити важливу відмінність: «сайбан-ін» не лише обговорюють справу разом із професійними суддями, але й разом з ними визначають вирок, вирішують, чи обвинувачений є винним чи ні. Ця особливість і відрізняє систему «сайбан-ін» від інших систем суду присяжних. Система «сайбан-ін» є унікальною для Японії і відрізняється як від системи участі громадян у країнах континентального права, так і від системи суду присяжних.

Крім того, в Японії громадяни також можуть бути членами примирних комісій. Примирних комісарів обирають серед громадян, які відзначаються високою репутацією, а також мають спеціальні знання або досвід активної участі у громадському житті. Примирна комісія складається з одного судді або посередника та двох чи більше членів. Вона сприяє мирному врегулюванню цивільних і побутових конфліктів, спонукаючи сторони до обговорення і досягнення взаємної згоди, пропонуючи вирішення проблеми. Примирення в цивільних справах може відбуватися в окружних судах і в судах спрощеного провадження, але переважно використовується в судах спрощеного провадження. Також метод примирення використовується у сімейних судах щодо справ, пов'язаних із сімейними відносинами, наприклад при розлученні [7]. Громадяни також можуть брати участь у судовому процесі у якості технічних радників, судових уповноважених, консультантів, членів оціночної комісії тощо.

По всій країні також існують незалежні комітети для розслідування кримінальних справ, кожен із яких складається з 11 членів, які обираються випадковим чином серед японських громадян, які досягли 20-річного віку та мають право голосу на виборах до Палати представників Парламенту. Комітет займається оцінкою та перевіркою обґрунтованості рішення прокурора щодо відмови в порушенні кримінальної справи. Якщо комітет дійде до висновку, що справа повинна бути порушена, тоді прокурор повинен знову розглянути питання щодо притягнення до відповідальності підозрюваного. У випадку, коли прокурор вдруге вносить рішення про відмову у порушенні кримінального переслідування, Комітет може прийняти повторне рішення про те, що справа має бути порушена.

У цьому випадку суд повинен назначити прокурора для представництва в справі, і цей призначений прокурор несе відповідальність за порушення кримінальної справи.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Судова система в кожній країні є однією з важливих інституцій, що забезпечують правопорядок та справедливість у суспільстві. Японія, зі своєю унікальною культурою та історією, відзначається особливим підходом до організації та функціонування своєї судової системи. Вона характеризується низкою особливостей, що роблять її унікальною у порівнянні з іншими країнами. Система «сайбан-ін» підкреслює важливість доступу громадян до судового процесу і надає можливість звичайним людям брати участь у ньому на рівні із професійними судьями. Це сприяє підвищенню рівню довіри до судової системи та поліпшенню її відкритості та прозорості. Примирливі комісії допомагають вирішувати спори в позасудовому порядку, що сприяє швидшому та ефективнішому вирішенню цивільних та побутових справ.

Звісно, японська судова система має ще багато різноманітних особливостей, що робить її унікальною та цікавою темою для досліджень і дискусій, особливо в контексті її ролі в сучасному суспільстві та впливу на громадянські права та правосуддя. Для України та інших країн, які прагнуть поліпшити свої власні судові системи та забезпечити справедливий доступ до суду, може бути корисним вивчення японського підходу до гарантування доступу до правосуддя, застосування альтернативних методів вирішення конфліктів, та активної участі громадян у судовому процесі. Засвоєння найкращих практик з інших країн може сприяти поліпшенню правосуддя, забезпеченню прав громадян, та підвищенню довіри до судової системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. 日本国憲法: веб-сайт. URL: <https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=321CONSTITUTION> (дата звернення 05.11.2023).
2. The Constitution of Japan : веб-сайт. URL: https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html (дата звернення 05.11.2023).
3. Алексеева А. О. Щодо стандартів участі народу у здійсненні судочинства в Японії. *Актуальні проблеми держави і права*. 2020. № 87. С. 3–10.
4. Боброва Ю. Ю. Сучасна японська гендерно-правова парадигма. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2021. № 49. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc49/4.pdf> (дата звернення 05.11.2023).
5. Порівняльне судове право: Навч. посіб. / І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, Н. В. Сібільова, В. С. Бабкова, Ю. І. Крючко; за ред. І. Є. Марочкіна та Л. М. Москвич. Харків, 2008. 112 с.
6. І. Є. Туркіна. Судова система у процесі державного управління Японії. *Вісник Академії митної служби України. Серія: Державне управління*. 2012. № 1. С. 79–85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamcudu_2012_1_15 (дата звернення 05.11.2023).
7. Guide to the Family Court of Japan: веб-сайт. URL: https://www.courts.go.jp/english/vc-files/courts-en/Material/Guide_to_the_Family_Court_of_Japan_revised_edition_2022.pdf (дата звернення 05.11.2023).
8. Richard M. Lorenzo. The Judicial System of Japan. *Case Western Reserve Journal of International Law*. 1974. URL: <https://scholarlycommons.law.case.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2115&context=jil> (дата звернення 05.11.2023).
9. Saiban-in System. The Ministry of Justice : веб-сайт. URL: https://www.moj.go.jp/ENGLISH/m_hisho06_00010.html (дата звернення 05.11.2023).